

JOAN VIVES

Responsable del projecte de l'Hort de la Sínia

“Som en un moment d'urgència climàtica que requereix parlar menys i actuar més”

Text i fotografies: Josep Alcoceba

Predicar amb l'exemple. Aquesta podria ser la màxima de Joan Vives (Altafulla, 1968) i la del seu projecte L'Hort de la Sínia. En uns dies en què sembla que tota responsabilitat i esperança es vulgui exterioritzar a les grans cimeres mundials i als acords que d'allí se'n deriven, l'exemple de L'Hort de la Sínia ens parla d'actuacions personals, en l'àmbit local, de conscienciació i de sobirania alimentària; tornar a fer del camp un lloc atractiu per als joves.

Visitar aquest espai és, per molts, fer un viatge sensorial en el temps. Pels més joves, en canvi, és fer-ho cap a experiències noves, les que semblen haver-se perdut a les grans ciutats.

Aprofitem el 25è aniversari d'aquest projecte per preguntar-li sobre les experiències acumulades, dels plans que ja han vençut i dels que encara han d'arribar. De com ha canviat (o no) la nostra sensibilitat cap a la cura del medi ambient i la nostra petjada ecològica.

Quina vinculació tens amb el projecte?

Vital. El meu avi ja tenia aquesta finca, i recordo de petit estar per aquí, quan tot això encara era un camp d'avellaners.

Explica'ns què és L'Hort de la Sínia.

Doncs això, un projecte de vida. En l'època que ho portava el meu avi es deia La Sínia del Ferrer, però vaig decidir canviar el nom per remarcar les sínies, ja que són un patrimoni que tenim a la plana de Tamarit. Quan es va fer l'embassament del Gaià, els pocs pagesos que quedaven per la zona van recórrer a les antigues sínies, a recuperar-les per utilitzar l'aigua de l'aquífer.

Vaig voler recuperar aquesta idea i, a més, crec que el nom de la sínia ho engloba tot: és patrimoni, és història, és cultura i, a més, és un bon recurs per treballar educació ambiental.

A l'entrada de l'hort hi ha, precisament, una sínia de fusta.

Sí. Sempre dic que la sínia és el gran tresor perquè agafa l'aigua que després s'utilitza per a les hortalisses, les aromàtiques, els animals, per a tot.

Un dels objectius del projecte és la protecció de l'àmbit natural.

Ja quan vaig començar amb el món de l'agricultura ecològica, fa uns 25 anys, un dels objectius que hi havia era fer cura de l'entorn. En aquell moment, el riu Gaià ja estava declarat espai d'interès natural¹⁸ però estava abandonat, sense cap ges-

tió. Des de la seva fundació, l'any 1997, l'Associació Mediambiental la Sínia ha estat l'entitat vinculada a la recuperació i conservació del riu Gaià.

Has rebut influències de la permacultura. Què és i com influeix en l'hort?

La permacultura és una filosofia d'autosuficiència i d'aprofitament dels recursos naturals, és a dir, de dissenyar una finca que sigui el més autosuficient possible. Per exemple, en el cas que la finca tingui un hort, doncs fer que estigui el més prop possible de la cuina, fer que el compostatge estigui entre la cuina i l'hort, dissenyar una zona de fruiters, etc. Es tracta de buscar la mínima intervenció en l'espai.

I l'horticultura?

És el cultiu d'hortalisses. Nosaltres diem que som agroecològics, és a dir, treballem amb productes autoritzats per a aquest tipus d'agricultura. És important entendre que es pot fer horticultura i treballar amb grans monocultius o cultius intensius sense tenir en compte la biodiversitat, l'agroecologia i les relacions socials amb la gent que hi treballa. El que el nostre projecte i els productes agroecològics volen és que la gent que hi treballi tinguin qualitat de vida, es puguin valdre per si mateixos i no estiguin explotats laboralment.

Per tant, és molt evident i només cal visitar l'hort per adonar-se que tant la permacultura com l'horticultura hi estan molt presents.

¹⁸El Pla d'Espais Naturals de Catalunya (PEIN) va ser aprovat l'any 1992. Aquest Pla és l'instrument de planificació superior que estructura el sistema d'espais protegits de Catalunya i integra aquest sistema dins del conjunt del territori, ja que el PEIN és un pla territorial sectorial enquadrat dins del Pla Territorial de Catalunya (1995).

Sí, sempre hem tingut molt clar que la finca havia de ser autosuficient i sostenible, i funcionar amb energies renovables. Vaig canviar el motor de gasoil del meu avi per un molí de vent que funciona amb energia eòlica i plaques solars. Amb això aconseguim bombar l'aigua de l'aqüífer amb energies renovables, escalfar l'aigua amb energia tèrmica de la finca, etc.

I la depuradora ecològica.

També, la depuradora ens permet reutilitzar les aigües residuals del lavabo i aprofitar-les per regar els fruiters i d'altres parts de la finca.

Explica'ns què és i com funcionen els horts didàctics familiars.

Quan fèiem producció ecològica amb el Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE), al principi de la nostra activitat, portàvem cistelles a famílies que, no només ens compraven verdures, sinó que, a més, volien viure l'experiència de treballar la terra i tenir un hort d'autoconsum. I ho vam detectar. Arran d'això vam decidir parcel·lar una part de la finca i iniciar aquest projecte.

Ens diferenciem d'un lloguer d'hort convencional en el fet que sempre hem volgut destacar el concepte d'hort ecològic, tot assessorant i formant les famílies en educació ambiental, transmetent els valors

implícits de treballar la terra i respectar l'entorn. En definitiva, acompanyar a crear aquest vincle amb la natura.

Aquest assessorament serveix també per a les persones que tenen un hort petit a casa?

Sí, fem formacions de tota mena a les persones que venen, ja siguin particulars, entitats o escoles que vulguin iniciar-se en aquest terreny i tenir una experiència agraïda, sobretot al principi, que és quan podem sorgir més dubtes i així evitar algunes equivocacions.

També oferiu visites guiades.

Les visites guiades estan emmarcades dins del projecte ecoturisme. Treballem amb grups reduïts per tenir un mínim impacte en l'entorn i, també, aconseguir una millor interacció amb els participants. Amb això també aconseguim compartir moltes més coses, obtenim més retroacció amb la gent que hi participa i ajudem a descobrir els valors naturals i paisatgístics de Tamarit.

Les visites estan concebudes com un viatge en temps, començant per la platja i explicant com era aquell entorn fa uns quants anys, el seu estat actual i com ens agradaria, pensant en la societat i el bé comú, que fos en el futur. En definitiva, una visita per poder interpretar millor el paisatge.

Per acabar, explica'ns el projecte El Jardí dels Sentits.

Ja des de l'inici, quan vam dissenyar l'hort, vam pensar en una part d'aromàtica. Aleshores aquestes plantes aromàtiques tenien la funció d'atreure insectes útils per al control de plagues i malalties. Amb els anys aquestes plantes també han acabat sent un recurs didàctic molt interessant per despertar els sentits. A més, aquest any hi estem afegint un component nou, ja que, amb l'assessorament de l'ONCE, estem adaptant tot el recorregut de l'hort amb els materials i els cartells de les plantes en braille.

La idea és que amb les diverses activitats i dinàmiques sensorials que s'ofereixen, la gent pugui interaccionar amb totes, amb les plantes, descobrint les olors, les seves propietats i usos i al final acabin sentint que som natura i experimentin com ens connectem més en l'àmbit sensorial.

Amb aquestes col·laboracions i adaptacions us acabeu adaptant a nous col·lectius.

Sí, des de fa anys treballem amb persones de diversitat cultural i, en col·laboració amb Creu Roja, amb gent gran. Això ens permet veure un abans i un després de les persones que

han passat per l'hort. Pensa que molts d'aquests grups que venen tenen una continuïtat, no són grups que venen només una sola vegada. Venen un o dos cops per temporada i això és molt interessant perquè es crea un vincle amb aquella persona. Creem aquesta relació tan forta no només pel fet d'estar a l'aire lliure, sinó perquè treballem amb elements naturals, estimulant-los sensorialment amb totes les activitats que t'he explicat.

També els intentem donar pautes d'hàbits saludables perquè la gent redueixi la medicació i així se sentin millor amb si mateixes.

Trobo molt interessant que treballu amb col·lectius de gent gran. A diferència de treballar amb escoles, en què els nens potser senten experiències noves, amb la gent gran els podeu portar records, fer pensar en moments i sensacions del passat.

Exacte. Molta gent connecta amb la seva infància, amb els seus pares. Molts fan un viatge al passat i això els suposa una experiència emocional molt forta.

Pensa que molta d'aquesta gent gran viu en ciutats, en pisos, moltes vegades en soledat. Aquesta experiència els sintonitza de nou amb l'energia de la natura.

Experiència molta forta per a ells... I per a vosaltres.

Sí, molt. De fet, això és el que dona sentit a la nostra tasca i el que ens fa continuar amb aquest projecte amb molta il·lusió i força.

Des de 2011 L'Hort de la Sínia forma part de la Xarxa d'Observadors Meteorològics. Com funciona aquesta xarxa i per què és tan important aquesta feina?

Aquest projecte comença per la necessitat de lluitar contra moltes plagues i malalties relacionades amb les condicions ambientals a l'hort. Això i el fet que a mi sempre m'ha agradat molt tot allò que està relacionat amb la meteorologia van fer que decidíssim col·laborar en aquest projecte. A més, ho vam fer en un moment que al Tarragonès no hi havia cap estació manual.

Així doncs, cada dia de l'any, a les vuit del matí, prenem la temperatura màxima, mínima, humitat i, per observació directa, el vent, la nuvolositat, etc.

És una xarxa de voluntaris que funciona arreu de Catalunya.

Sí, i això ha anat molt bé al Servei Meteorològic de Catalunya perquè hi ha molts factors que cal tenir en compte. A la zona de la desembocadura del Gaià hi ha un petit microclima i, per exemple, aquest matí estàvem a 3 graus menys que a la ciutat de Tarragona.

Nosaltres ja tenim un històric de dades de deu anys, la qual cosa ens ajuda a veure com ha anat evolucionant el clima. Amb això estem veient que la temperatura mitjana és més alta i la pluviometria més irregular perquè plou menys dies i, quan ho fa, plou més fortament. Tot això confirma la tendència de canvi climàtic en la qual estem immersos.

“El recull de dades diàries ens indica un augment de la temperatura mitjana i una pluviometria més irregular, la qual cosa confirma la tendència de canvi climàtic”

Marc Torrents, tècnic de Gepec, ens deixava com a gran titular que un dels grans reptes que tenim com a societat és aconseguir augmentar la producció agrícola i millorar la seguretat alimentària sense que això impacti negativament en la superfície forestal.

El problema és que, com que estem en un procés tan globalitzat, mirar enrere costa molt. Només a Tarragona ja podem trobar milers d'hectàrees abandonades: camps d'ametllers, avellaners, garrofers, oliveres, etc.

Per mi, el gran repte és el de la sobirania alimentària i aconseguir que Catalunya sigui capaç de produir per al seu propi consum intern. Hi ha molta feina de conscienciació, de motivació i d'incentivació als joves a tornar a la terra. Vivim en una societat en què només ens venen que hem de consumir i tenir coses. Sincerament, crec que a la vida com menys coses tens, més feliç ets. Jo estic molt content i orgullós de la feina que faig. El nostre gran objectiu ha de ser motivar la gent jove a recuperar totes aquestes finques en desús. I aquesta actuació en l'àmbit local s'ha de portar

a l'àmbit internacional. Això seria el més saludable i òptim per tothom.

Un discurs que va molt en línia amb el teu projecte de vida, L'Hort de la Sínia. Coneixes l'Agenda 2030, els seus ODS i tots els Objectius que parlen de medi ambient?

Sí, perfectament. No fa gaire vaig anar a unes jornades sobre canvi climàtic i es va parlar molt d'aquests Objectius. Es parla molt però s'actua poc. Molts d'aquests documents estan molt bé però som a l'any 2019 i encara molts països no compleixen els objectius i compromisos que surten d'aquestes cimeres. S'ha d'entendre que som en un moment d'urgència; menys parlar i més actuar.

“Hem de motivar la gent jove a recuperar les finques en desús”

Ets optimista?

M'agradaria ser molt més optimista. Sóc realista. O ens posem les piles o estem en un procés sense retorn. La Terra té una inèrcia i la temperatura pujarà més d'1,5 graus, que es tenia com a gran

objectiu. I sabem que les conseqüències seran moltes greus. I no cal anar molt lluny, només cal veure les últimes riuades a l'Espluga, l'incendi a la Ribera, etc. I tot i poder fer coses en l'àmbit personal i local, si el país que més contamina no és present ni en les cimeres...

Però així i tot són importants aquestes actuacions en àmbit local i personal. Al llarg dels 25 anys que fa que us dediqueu al cultiu, la divulgació, l'educació i la formació en agricultura ecològica, plantes aromàtiques i medicinals, energies renovables, heu detectat si la gent està més conscienciada?

No, malauradament no hem vist un canvi molt substancial. I ara és quan és més necessària que mai la nostra tasca, educar en valors de medi ambient i de respecte cap a la natura. Una cosa és que hi pugui haver més gent conscienciada i l'altra és passar a l'acció, i aquest és el gran repte que tenim i que ens consta més, passar a fer aquest canvi. És que inclús ens costa reciclar la nostra brossa... Això ho he vist aquí a Altafulla!

Necessitem lleis que obliguin a reduir els plàstics, a aprofitar gran part dels residus que produïm, etc.

Responsabilitat de tots.

Cadascú ha de mirar les accions del seu dia a dia, fer una mica d'examen de consciència i veure quina és la seva petjada ecològica.

Recordo de la meua experiència a l'hort que, una vegada acabades totes les activitats a l'aire lliure, i encara amb les emocions molt presents, vam fer un taller de reflexió i debat.

Sí, tenim un espai on parlem de producció ecològica, hàbits saludable i de consum responsable. Intentem generar debat i que la filosofia de vida de la gent que hi participi estigui més en sintonia amb la del projecte.

Et tornaries a embarcar en un projecte com aquest?

Sí, i amb l'experiència que tinc, canviaria algunes coses...

Tot és aprenentatge.

Si, és clar. Amb el temps t'adones que els fracassos del passat et donen aprenentatge i t'acaben portant on ets ara. Aquest projecte és un aprenentatge personal que ha valgut molt la pena. ■

